



**Datu valsts inspekcijas
rekomendācija
Personas datu nodošana uz citām valstīm**

**Rīgā
2009.gadā**

Ievads

Šī rekomendācija sniedz praktisku palīdzību pārziņiem (datu apstrādātājiem) un personas datu operatoriem, kas vēlas nodot personas datus uz citām valstīm.

Šī rekomendācija sniedz skaidrojumu par personas datu nodošanas tiesiskajiem aspektiem, bet nesniedz detalizētāku skaidrojumu par citiem personas datu nodošanas aspektiem, tādiem kā personas datu drošības nodrošināšana, nodotot personas datu uz valstīm, kas nenodrošina adekvātu personas datu aizsardzības līmeni.

Rekomendācijai ir ieteikuma raksturs, tā nav saistoša trešajām personām un neierobežo pārziņu tiesības brīvi izvēlēties datu apstrādes veikšanai atbilstošās procedūras vai tehnoloģijas. Rekomendācija ir izstrādāta saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 1995.gada 24.oktobra Direktīvas 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti 29.panta datu aizsardzības darba grupas apstiprinātajiem viedokļiem, kā arī ņemot vērā Datu valsts inspekcijas un Eiropas Savienības dalībvalstu personas datu uzraudzības iestāžu pieredzi.

Šī rekomendācija neattiecas uz personas datu nodošanu uz citām valstīm, kas tiek veikta starptautiskās sadarbības nacionālās drošības un krimināltiesību jomā.

Rekomendācijā lietotie termini:

EEZ - Eiropas Ekonomikas zona

ES - Eiropas Savienība

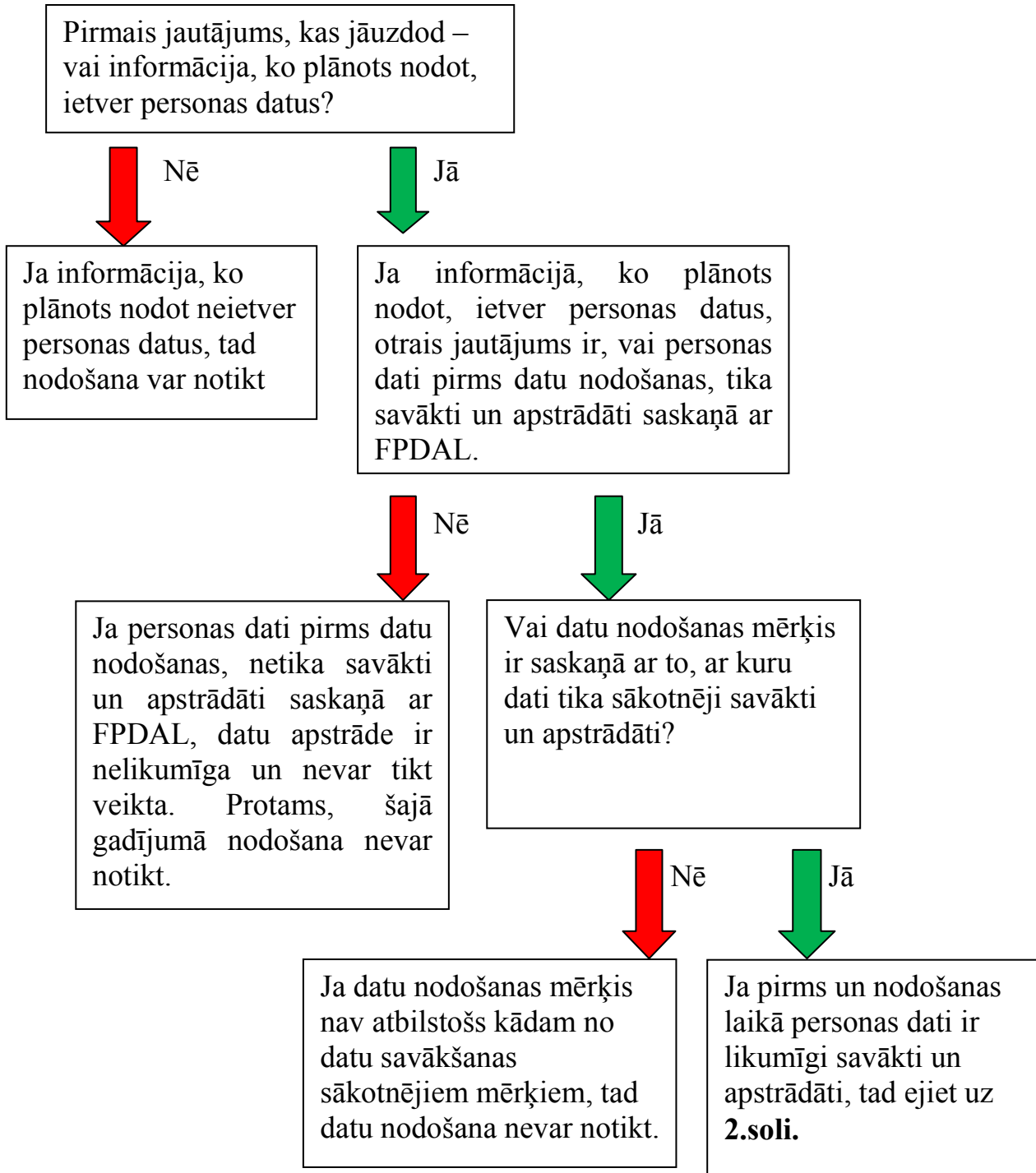
Trešās valstis - valstis, kas nenodrošina adekvātu personas datu aizsardzības līmeni

FPDAL - Fizisko personu datu aizsardzības likums

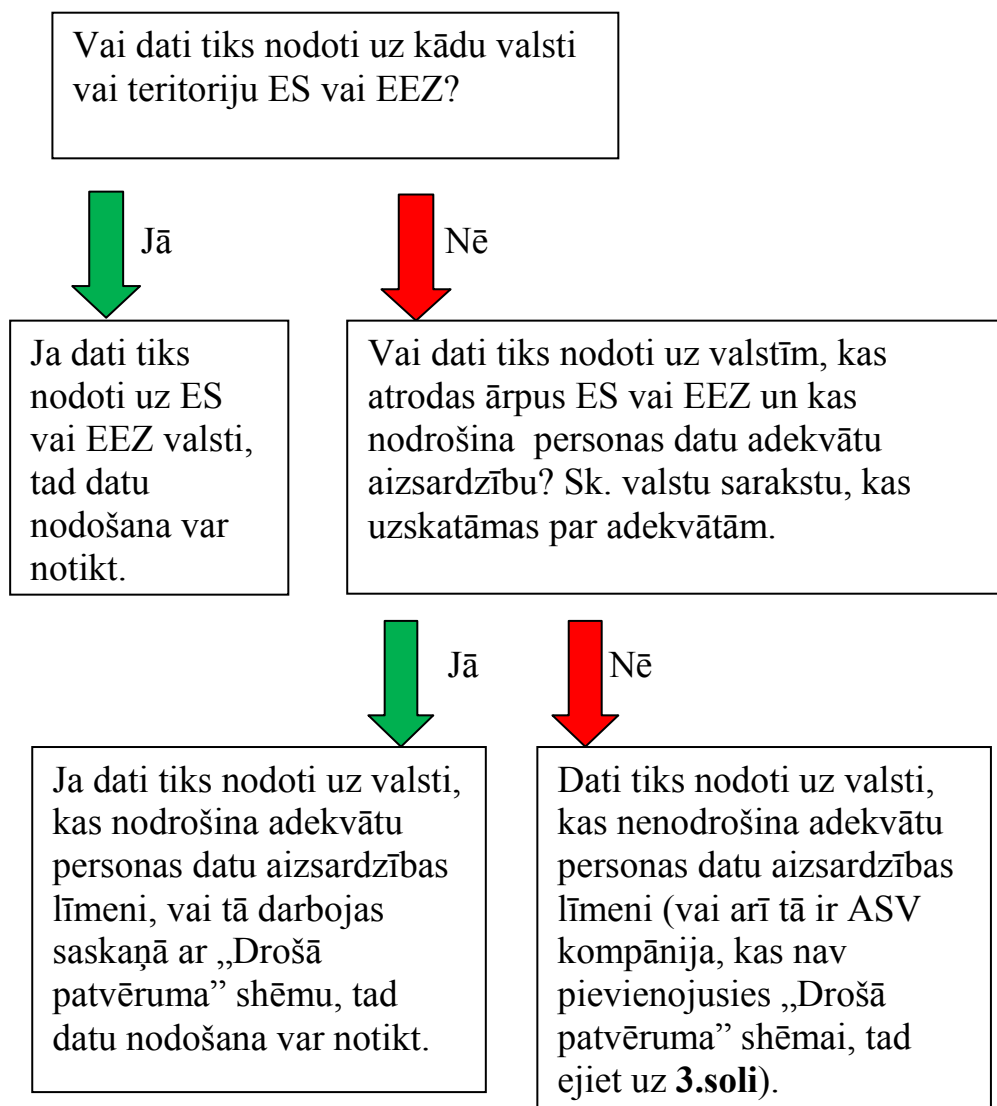
ASV - Amerikas Savienotās Valstis

Personas datu nodošanas uz citām valstīm procesa shēma

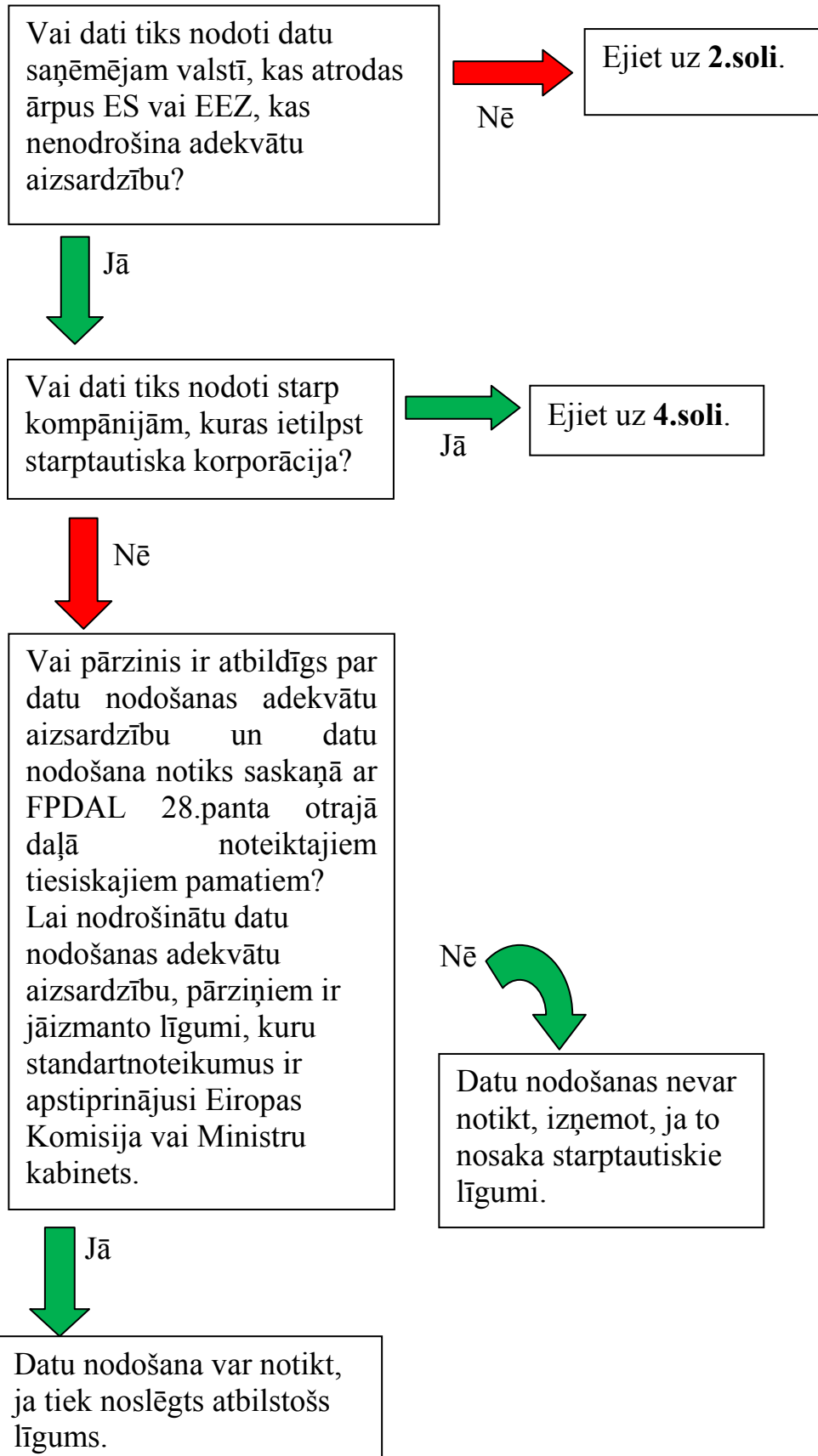
1.solis



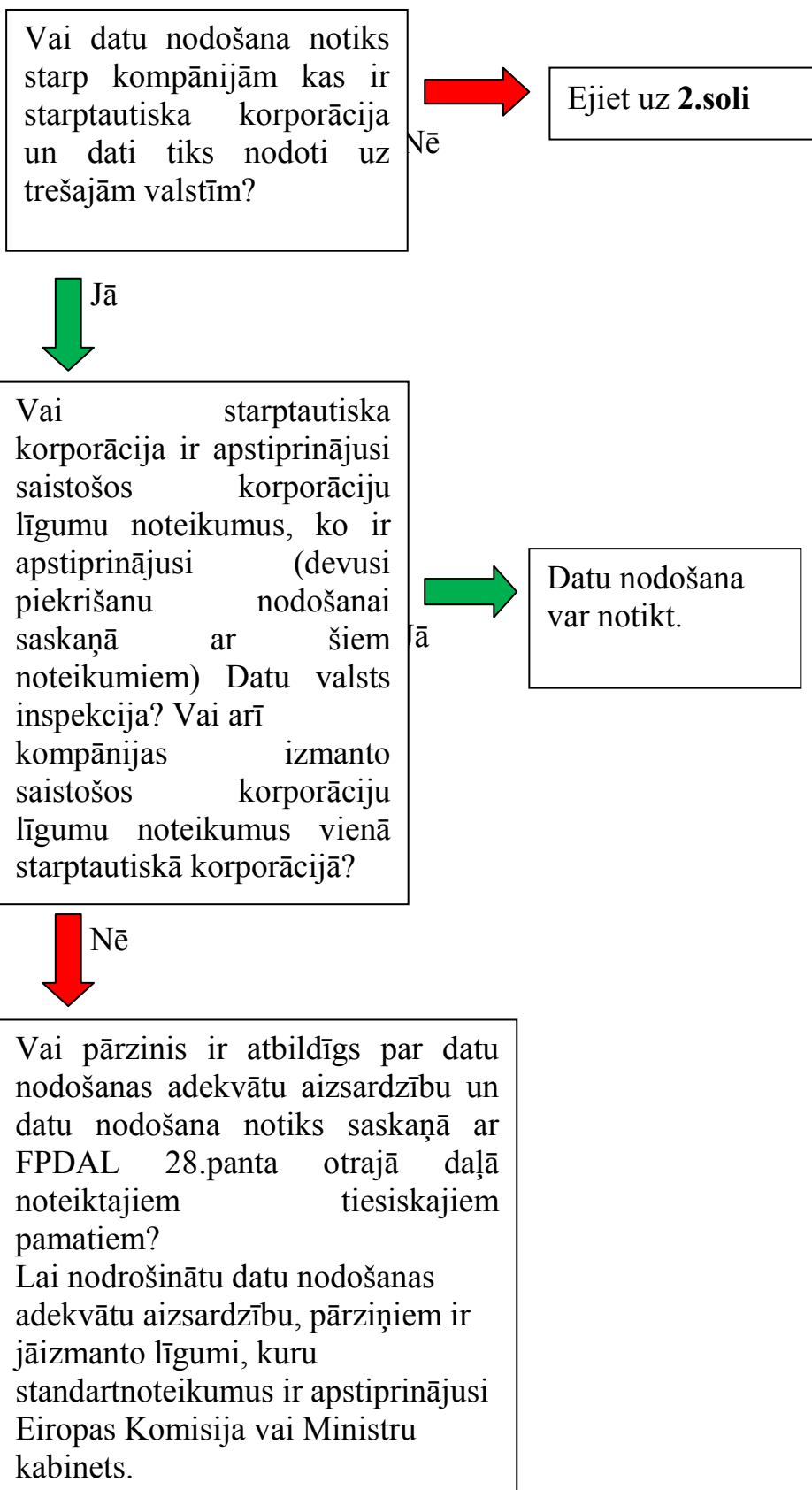
2.solis



3.solis



4.solis



Saskaņā ar FPDAL 28.panta pirmo daļu personas datus var nodot citai valstij, kas nav Eiropas Savienības vai Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalsts, ja šī valsts nodrošina tādu datu aizsardzības pakāpi, kas atbilst attiecīgajai Latvijā spēkā esošajai datu aizsardzības pakāpei.

Ņemot vērā minēto, pirms Jūs nododat personas datus, Jums vajadzētu noskaidrot šādus jautājumus:

- 1) Vai ir iespējams sasniegt Jūsu mērķus bez personas datu nodošanas?
- 2) Vai tiešām tiek veikta personas datu nodošana?
- 3) Vai personas datu saņēmējs atrodas valstī, kas nav EEZ?
- 4) Vai Eiropas Komisija valsti ir apstiprinājusi kā „adekvātu”?
- 5) Vai pastāv citas iespējas kā iegūt „adekvātumu”?

Vai ir iespējams sasniegt Jūsu mērķus bez personas datu nodošanas?

Pirms Jūs nododat personas datus, Jums vajadzētu apsvērt vai nav iespējams sasniegt Jūsu mērķus bez personas datu apstrādes (nodošanas). Piemēram, ja personas dati ir anonimizēti, t.i. nav iespējams identificēt fiziskas personas, tad FPDAL noteikumi netiek piemēroti, un Jūs varat brīvi nodot datus ārpus EEZ.

Vai tiešām notiek personas datu nodošana?

Nodošana ietver sevī informācijas nosūtīšanu saņēmējam citā valstī. Tas nav tas pats, kas personas datu pārraide caur Latvijas Republikas teritoriju. Likuma noteikumi netiek piemēroti gadījumos, kad aprīkojums tiek izmantots tikai personas datu pārraidei caur Latvijas Republikas teritoriju.

Piemēram, ja personas dati tiek nodoti no valsts A uz valsti B, izmantojot serveri valstī C un valstī C nav pieejas datiem vai nav atļautas jebkādas darbības ar datiem, tad datu nodošana notiek tikai uz valsti B.

Saskaņā ar Eiropas Kopienas Tiesas nolemto, personas datu publiskošana Interneta mājas lapā nav uzskatāma par personas datu nodošanu uz citām valstīm. Detalizētāk skatīt Eiropas Kopienas Tiesas Spriedumu *Bodil Lindqvist pret Kammaraklagaren* lietā (2003.gads; Lieta Nr. C-101/01; spriedumu lietā skatīt <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62001J0101:EN:HTML>).

Papildus jāņem vērā, ka personas datu nodošanai ir jāpastāv tiesiskajam pamatam:

- 1) ja personas datu nodošana tiek īstenota saskaņā ar FPDAL 28.panta pirmo daļu, tad tiesiskais pamats izriet no FPDAL 7. un 11.panta;
- 2) ja personas datu nodošana tiek īstenota saskaņā ar FPDAL 28.panta otro daļu, tad tiesiskais pamats izriet no šajā daļā minētajiem gadījumiem.

Piemēram, viens no tiesiskajiem pamatiem ir datu subjekta piekrišana datu nodošanai ārpus EEZ. Piekrišanai jābūt dotai brīvi, nepārprotami, un tieši attiecībā uz personas datu nodošanu ārpus EEZ, noteiktai kompānijai/ām (institūcijai/ām) un konkrētam mērķim.

Turklāt jāņem vērā, ka nododot personas datus uz citām valstīm, tos nevar turpmāk apstrādāt citam mērķim nekā tam, kāds bija tos apstrādājot Latvijā, kā arī personas datus var nodot tikai atbilstoši noteiktam mērķim un tam nepieciešamajā apjomā.

Vai personas datu saņēmējs atrodas valstī, kas nav ES un EEZ?

Nepastāv ierobežojumi personas datu nodošanai uz valstīm, kas ir ES un EEZ.

Tās pašreiz ir:

Apvienotā Karaliste	Islande	Portugāle
Austrija	Itālija	Rumānija
Beļģija	Kipra	Slovākija
Bulgārija	Lihtenšteina	Slovēnija
Čehija	Lietuva	Somija
Dānija	Luksemburga	Spānija
Francija	Malta	Ungārija
Grieķija	Nīderlande	Vācija
Igaunija	Norvēģija	Zviedrija
Īrija	Polija	

Vai Eiropas Komisija un Datu valsts inspekcija valsti ir apstiprinājusi kā „adekvātu”?

Eiropas Komisija var nolemt, ka valsts nodrošina adekvātu personas datu aizsardzības līmeni. Pašreiz šādas valstis uzskata par adekvātām:

Argentīna, Kanāda, Menas sala, Šveice, Džersija, Gērnsija, Fēru salas.

Datu nodošana uz ASV

ASV pastāv likumi, kas tiek piemēroti speciālām nozarēm jeb jomām, kuras nodrošina noteikta veida personas datu aizsardzību, bet ASV nav vispārēja personas datu aizsardzības likuma. 1974.gada Privātuma likums nodrošina noteiktu kontroli attiecībā uz federālo valdības institūciju veikto personas datu vākšanu, saglabāšanu un izplatīšanu. Privātuma likums tiek piemērots arī informācijas pieejamībai, bet tas attiecas tikai uz federālās valdības dokumentāciju par ASV pilsoņiem un personām, kurām ir uzturēšanās atļauja ASV.

Attiecībā uz ASV, Eiropas Komisija ir lēmusi, ka tiek izveidota „Drošā patvēruma” (*Safe Harbor*) shēma. Eiropas Komisija uzskata, ka „Drošā patvēruma” shēma nodrošina adekvātu aizsardzības līmeni. Ja ASV kompānija paraksta „Drošā patvēruma” līgumu, tā piekrīt ievērot septiņus informācijas apstrādes principus un ir atbildīga Federālajai Tirdzniecības Komisijai vai citai uzraudzības institūcijai/organizācijai par šo principu ievērošanu. ASV kompāniju, kuras pievienojušās „Drošā patvēruma” shēmai, sarakstu, Jūs varat atrast ASV Tirdzniecības Departamenta mājas lapā: <https://www.export.gov/safehrbr/list.aspx>.

Latvijas Republikas Saeima 2008.gada 29.aprīlī pieņēma likumu „Par Nolīgumu starp Eiropas Savienību un Amerikas Savienotajām Valstīm par gaisa pārvadātāju veikto pasažieru datu reģistra (PDR) datu apstrādi un pārsūtīšanu Amerikas Savienoto Valstu Iekšzemes drošības departamentam (IDD)” (papildus tam Latvijas Republikas Saeima 2009.gada 1.aprīlī pieņēma arī likumu „Par Nolīgumu starp Eiropas Savienību un Austrāliju par gaisa pārvadātāju veikto Eiropas Savienības pasažieru datu reģistra (PDR) datu apstrādi un pārsūtīšanu Austrālijas muitas dienestam”).

Vai pastāv citas iespējas, kā iegūt „adekvātumu”?

Pat ja Eiropas Komisija nav nolēmusi, ka kādas valsts likumdošana personas datu aizsardzības jomā ir adekvāta, pastāv iespēja, ka Jūs varat nodot personas datus, ja Jūs izpildāt noteiktus priekšnosacījumus datu

nodošanai, nodrošinot datiem adekvātu aizsardzības līmeni. FPDAL nosaka, ka izņēmumi prasību pildīšanā ir pieļaujami, ja pārzinis apņemas veikt uzraudzību pār attiecīgu aizsardzības pasākumu veikšanu un tiek ievērots vismaz viens no šādiem nosacījumiem:

- 1) ir datu subjekta piekrišana;
- 2) datu nodošana ir nepieciešama, lai izpildītu vienošanos starp datu subjektu un pārzini, personas dati nododami saskaņā ar datu subjekta līgumsaistībām vai arī, ievērojot datu subjekta lūgumu, datu nodošana nepieciešama, lai noslēgtu līgumu;
- 3) datu nodošana ir nepieciešama un noteiktā kārtībā pieprasīta saskaņā ar svarīgām valsts un sabiedriskajām interesēm vai ir nepieciešama tiesvedībā;
- 4) datu nodošana ir nepieciešama, lai aizsargātu datu subjekta dzīvību un veselību;
- 5) datu nodošana attiecas uz publiskiem vai publiski pieejamā reģistrā uzkrātiem personas datiem.

Pirms izmantot iepriekš minētos gadījumus, pārzinim jāapsver šādi jautājumi:

- 1) nododamās informācijas veids;
- 2) kā informācija tiks izmantota un cik ilgi;
- 3) valsts, uz kuru plānots nodot datus, likumdošana un prakse.

Tas nozīmē, ka Jums ir jāveic noteikta veida risku novērtēšana. Jums jāizlemj, vai visos datu nodošanas gadījumos, attiecīgajā valstī ir pietiekama personas datu aizsardzība. Šāds novērtējums arī ir pazīstams kā adekvātuma novērtējums. Lai to veiktu, Jums ir jānoskaidro:

- 1) kādā apjomā valsts ir pieņēmusi datu aizsardzības standartus tās likumdošanā;
- 2) vai ir iespēja pārliecināties, ka minētie standarti tiek ievēroti praksē;
- 3) vai ir efektīva procedūra fiziskām personām izmantot savas tiesības vai saņemt kompensāciju, ja kaut kas notiek nepareizi.

Iespējams ir nepraktiski visos gadījumos veikt detalizētu valsts tiesiskās situācijas adekvātuma izvērtēšanu, tādēļ rekomendējam šādu izvērtēšanu veikt, ja tiek plānota regulāra vai liela apjoma personas datu nodošana uz konkrēto valsti.

Vienlaicīgi, lai Jūs varētu izmantot izņēmumus, kas paredzēti FPDAL 28.panta otrajā daļā, Jums jāpiemēro arī FPDAL 28.panta ceturrtā daļa, kas nosaka, ka, lai pārzinis saskaņā ar šā panta otro daļu varētu

uzraudzīt attiecīgo aizsardzības pasākumu veikšanu, pārzinis un personas datu saņēmējs noslēdz līgumu par personas datu nodošanu. Nosacījumus, kas obligāti iekļaujami līgumā par personas datu nodošanu, nosaka Ministru kabinets.

Līgumi

Pastāv dažādi līguma veidi, kurus Jūs varat izmantot personas datu nodošanai ārpus EEZ. Praksē pastāv šādi galvenie līgumu veidi:

- 1) līgumu, kas sastādīti, ņemot vērā starptautiskos līgumu noteikumus, ko apstiprinājusi Eiropas Komisija;
- 2) citi līgumi, ko Jūs esat sastādījuši, lai nodrošinātu adekvātu personas datu aizsardzības līmeni.

Šādi līgumi var tikt noslēgti ne tikai kā divpusēji, bet arī kā daudzpusēji līgumi.

Datu valsts inspekcija nesniedz piekrišanu personas datu nodošanai uz trešajām valstīm, kas tiek veikta, pamatojoties uz savstarpēji noslēgtiem līgumiem, kā arī nesniedz nekāda veida apstiprinājumus līgumiem. FPDAL 28.panta ceturtā daļa paredz, ka Ministru kabinets nosaka nosacījumus, kas obligāti iekļaujami līgumā par personas datu nodošanu.

Eiropas Komisijas līgumu noteikumi

Eiropas Komisija ir apstiprinājusi trīs veida līgumu noteikumus (pazīstami kā standartlīgumu veidi), kas nodrošina adekvātu personas datu aizsardzības līmeni, nododot personas datus. Ja Jūs izmantojat šos līgumu noteikumus, jums pašiem nav jāveic adekvātuma novērtējums. Divi līgumu veidi attiecas uz personas datu nodošanu no vienas kompānijas/institūcijas citai kompānijai/institūcijai, kas tos izmantos saviem mērķiem, un Jūs vara izlemt, kurš no tiem labāk ir piemērots Jūsu situācijai. Trešā veida līguma noteikumi attiecas uz personas datu nodošanu personas datu operatoram, kas darbojas saskaņā ar Jūsu norādījumiem. Standartlīgumu noteikumi ir kā pielikumi pie Eiropas Komisijas adekvātuma lēmumiem, kas ir apstiprinājusi to izmantošanu, un tos Jūs varat atrast šajā mājas lapā:

http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/modelcontracts/index_en.htm

Ja Jūs paļaujaties uz Eiropas Komisijas apstiprinājumu, Jūs jebkurā gadījumā nevarat mainīt Standartlīgumu noteikumus.

Citi līgumi

Jūs varat izmantot citus līgumus, lai nodrošinātu adekvātumu vienreizējai, vairākām vai regulārai personas datu nodošanai.

Jums nav nepieciešams atsevišķs līgums priekš datu aizsardzības. Jūs varat iekļaut atsevišķus noteikumus vispārējā līgumā, kas nosaka Jūsu sadarbību ar otru kompāniju/institūciju.

Līgumi nodrošina, ka Jūs (kā pārzinis) varat uzraudzīt attiecīgo aizsardzības pasākumu veikšanu, nododot datus ārpus EEZ, neveicot nodošanas nosacījumu analīzi. Šī veida līgumi var būt ļoti līdzīgi Eiropas Komisijas apstiprinātajiem līgumu noteikumiem.

Ja Jūs izmantojat citus līgumus, nevis Eiropas Komisijas apstiprinātos līgumu noteikumus, pastāv risks, vai līgums nodrošina personas datu aizsardzības adekvātumu. Jums jānodrošina, ka Jūs veicat to darbību uzskaiti, kas Jums jānodrošina saskaņā ar FPDAL, un jebkurā gadījumā, Jums jābūt gataviem pamatot veiktās darbības.

Saistošie korporāciju līgumu noteikumi

Cita iespēja (kas attiecas uz starptautiskām kompānijām, kas nodod personas datus ārpus EEZ, bet vienas korporācijas ietvaros) ir apstiprināt saistošus iekšējos korporācijas līgumu (kodeksu, u.c.) noteikumus (*Binding Corporate Rules*). Šie noteikumi var būt iekšējie līgumi, vienošanās, politikas vai procedūras, un šiem noteikumiem grupas ietvaros ir jānodrošina nepieciešamā aizsardzība. Lai izmantotu šos noteikumus brīvai datu apstrādei (nodošanai) grupas ietvaros, tos apstiprina visas attiecīgās Eiropas Savienības dalībvalstu datu aizsardzības uzraudzības institūcijas, kas viena ar otru sadarbojas, sniedzot apstiprinājumu un pārliecinoties, ka šie noteikumi atbilstīgi.

Nemot vērā FPDAL 28.panta pirmo un trešo daļu un pamatojoties uz Direktīvas 95/46/EK 26.panta 2.punktu, Datu valsts inspekcija sniedz piekrišanu šādu noteikumu izmantošanai Latvijā. Vienlaicīgi, ja šos noteikumus izmanto ārvalsts komersanta izveidota filiāle personas datu apstrādei, kas tiek veikta Latvijā, tad saskaņā ar FPDAL 3.panta otro daļu, ārvalstu komersantam kā pārzinim ir jāieceļ pilnvarotā persona, kas ir atbildīga par šā likuma ievērošanu, vienlaicīgi veicot personas datu apstrādes reģistrāciju saskaņā ar FPDAL 21.pantu.

Papildus informāciju par Saistošajiem korporāciju līgumu noteikumiem skatīt Direktīvas 95/46/EK 29.panta darba grupas pieņemtajos dokumentos:

- WP 155; WP 154; WP 153; Saite:
http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/workinggroup/wp_docs/2008_en.htm
- WP 133 Saite:
http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/workinggroup/wp_docs/2007_en.htm
- WP 108; WP 107 Saite:
http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/workinggroup/wp_docs/2005_en.htm
- WP 102 Saite:
http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/workinggroup/wp_docs/2004_en.htm

Datu valsts inspekcijas piekrišana

Neskatoties uz visu iepriekš minēto, saskaņā ar FPDAL 28.panta pirmo un trešo daļu pastāv iespēja, ka Datu valsts inspekcija arī citos gadījumos var veikt personas datu aizsardzības pakāpes novērtējumu un sniegt rakstveida piekrišanu personas datu nodošanai uz noteiktu valsti, noteiktos gadījumos un noteiktai kompānijai/institūcijai.

Šajos gadījumos Datu valsts inspekcija veic personas datu aizsardzības pakāpes novērtējumu, nepastāvot citiem nosacījumiem, kas pieļauj personas datu nodošanu, nepastāvot adekvātumam. Pirms sniegt šādu apstiprinājumu personas datu nodošanai, mēs pārliecināties, ka nepastāv citi piemēroti nosacījumi personas datu nodošanai.

Ja mēs atļaujam šādu datu nodošanu, mums par to ir jāinformē Eiropas Komisija un citas Eiropas Savienības dalībvalstu datu aizsardzības uzraudzības institūcijas. Ja Jūs vēlaties saņemt šādu atļauju, iesakām Jums konsultēties, pirms Jūs mums sūtāt savu lūgumu.

Ārvalsts likumīgu prasību izpilde

Ja Jums tiek prasīts nodot personas datus uz citu valsti (kas ir ārpus EEZ) saskaņā ar tās valsts likumu, tas neietver sevī nekādus izņēmumus attiecībā uz iespēju un kārtību nodot personas datus. Personas datu nodošanai tiesiskais pamats šādos gadījumos var būt (bet ne vienmēr) - datu nodošana ir nepieciešama un noteiktā kārtībā pieprasīta saskaņā ar svarīgām valsts un sabiedriskajām interesēm vai ir nepieciešama tiesvedībā. Jums jāpieņem lēmums, ņemot vērā konkrētu gadījumu un likuma prasības raksturu.

Piemērs.

Saskaņā ar *Sarbanes-Oxley Act* (2002.gads; publicēts 107-204, 116 Stat. 745, spēkā no 2002.gada 30.jūlija), grāmatvedības uzņēmumiem, kas darbojas ASV jānosūta informācija Vērtspapīru tirgus komisijai (*Security and Exchanges Commission*) par katru darbinieku, kas strādā ar ASV uzņēmumu kontiem, likumpārkāpumu. Šāda datu nodošana nav izņēmums FPDAL piemērošanai un ir jābūt tiesiski pamatotai, saskaņā ar FPDAL. Iespēja šādai datu nodošanai ir personas piekrišana.

Papildus informāciju par ārvalstu likumīgu prasību izpildi skatīt Direktīvas 95/46/EK 29.panta darba grupas pieņemtajos dokumentos:

- WP 158 (datu apstrāde civillietās) Saite:
http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/workinggroup/wpdocs/2009_en.htm
- WP 117 (ES datu aizsardzības noteikumu piemērošanu iekšējām sistēmām ziņošanai par pārkāpumiem grāmatvedības, iekšējās grāmatvedības kontroles, revīzijas un cīņas pret uzpirkšanu, banku un finanšu noziegumu jomās Saite:
http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/workinggroup/wpdocs/2006_en.htm